

УДК 37.091.3
ББК 74.202.5
М77

Моніторинг стану здоров'я дошкільників / упорядник
М77 Швайка Л. А. — Х. : Вид. група «Основа», 2014. — 192 с. —
(Серія «ДНЗ. Керівнику»).

ISBN 978-617-00-1977-6.

Посібник містить методичні рекомендації з проведення моніторингових процедур щодо формування основ здорового способу життя вихованців та педагогів ДНЗ, стану здоров'я дітей та їх фізичного розвитку.

Наведений матеріал стане в пригоді завідувачам ДНЗ, вихователям-методистам, інструкторам з фізичної культури, методистам районних відділів освіти.

УДК 373.2
ББК 74.102

Навчальне видання

Моніторинг стану здоров'я дошкільників

Упорядник

ШВАЙКА Людмила Анатоліївна

Головний редактор *Н. Ф. Юрченко*

Технічний редактор *О. В. Лебедева*

Верстка *Ю. О. Неджеря*

Коректор *О. М. Журенко*

Підп. до друку 29.01.2014. Формат 60×90/16.

Папір газет. Гарнітура Шкільна. Друк офсет.

Ум. друк. арк. 12,00. Зам. № 14-01/18-05.

ТОВ «Видавнича група «Основа»»

61001 м. Харків, вул. Плеханівська, 66, тел. (057) 731-96-33

e-mail: office@osnova.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 2911 від 25.07.2007 р.

ISBN 978-617-00-1977-6

© Швайка Л. А., упоряд., 2013

© ТОВ «Видавнича група «Основа»», 2014

ЗМІСТ

Передмова	4
Актуальність педагогічного моніторингу як методу контролю в ДНЗ	8
Нормативно-правові акти, що регулюють питання здійснення моніторингу фізичного розвитку, стану здоров'я дітей дошкільного віку	27
Організаційно-методичні вказівки щодо оцінювання стану здоров'я, фізичного розвитку та фізичної підготовленості дітей дошкільного віку	82

ПЕРЕДМОВА

Природа від народження і на довгі роки життя нагороджує людину найдорожчим скарбом — здоров'ям. Передумовою утвердження розвинутого громадянського суспільства є виховання людини в дусі відповідального ставлення до власного здоров'я і здоров'я оточуючих.

Теоретичний аналіз наукової і методичної літератури свідчить, що головною метою модернізації дошкільної освіти на сучасному етапі є цілісний розвиток дитини як особистості. Турбота про фізичне здоров'я дитини дошкільного віку завжди була і залишається одним із пріоритетів педагогічної роботи. Турботу про здоров'я дитини, потребу формувати в неї мотивацію до здорового способу життя відбито у багатьох офіційних документах та програмах.

Так, у Конституції України (ст. 49), Законі України «Про дошкільну освіту» окреслено обов'язки держави щодо піклування про збереження та зміцнення здоров'я дітей дошкільного віку, забезпечення їхнього психофізичного розвитку. Базовий компонент дошкільної освіти, чинні програми чітко визначають проблему здоров'я як одну з найголовніших складових цілісного розвитку дошкільнят.

Проблемам збереження здоров'я, формування здорового способу життя, починаючи з дошкільного віку, приділяє увагу науковий та педагогічний потенціал освіти: Є. Вільчковський, О. Дубогай, М. Гончаренко, М. Денисенко, О. Аксьонова, В. Шахненко, І. Волкова та ін. Привабливість ідей цих учених полягає в тому, що в основу виховної системи покладене усвідомлене творення здоров'я.

Здоров'я дітей — одне з основних джерел щастя, радості і повноцінного життя батьків, педагогів, суспільства загалом. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, здоров'я людини — це повне фізичне, психічне і соціальне благополуччя за відсутності захворювання. Таке благополуччя у свою чергу забезпечується комплексом зовнішніх і внутрішніх факторів. Останні характеризуються особливостями морфофункціонального і психологічного розвитку дитини. Одним з головних ознак здоров'я вважають здатність організму надійно пристосовуватись до умов зовнішнього середовища і можливість здійснювати повноцінну діяльність за різних обставин.

Здоров'я дітей базується на чотирьох основних критеріях:

- рівень фізичних систем організму;
 - рівень фізичного розвитку і його гармонійність;
 - ступень опору організму діям шкідливих факторів;
 - відсутність захворювань під час обстеження.
- організм дитини відрізняється від організму дорослої людини такими особливостями:
- незакінченістю морфофункціонального розвитку всіх фізіологічних систем;
 - неперервності процесів росту, розвитку і диференціровки органів і тканин;
 - меншою стійкістю до дії факторів зовнішнього середовища;
 - високою ступінню реактивності організму на зовнішні дії;
 - нерівномірністю процесу зростання і розвитку в різні вікові періоди;
 - наявністю різних строків дозрівання різних функціональних систем органів і тканин.

Усі ці особливості дитячого організму визначають у житті дитини вікові періоди, які вважаються критичними. Це перший рік життя, третій — четвертий, шостий — сьомий. У ці періоди життя організм дитини найбільше уразливий, оскільки особливо різко реагує на зовнішні, в тому числі і несприятливі дії середовища (М. В. Антропова, Н. В. Дубровинська, Л. К. Семенова, Д. А. Фарбер).

Для України головною проблемою, яка пов'язана з майбутнім держави, є зміцнення здоров'я дітей. Турботу викликає різке погіршення стану фізичного та розумового розвитку зростаючого покоління, зниження рівня народжуваності й тривалості життя, зростання смертності, особливо дитячої.

Вступаючи до школи, 85 % дітей мають ті чи інші порушення соматичного та психічного характеру, зростає кількість дітей, які мають психоневрологічні захворювання.

Фізичне виховання дітей дошкільного віку є важливим напрямом у роботі педагогів дошкільних навчальних закладів, де основним його завданням є реалізація мети суспільства щодо формування всебічно розвиненої особистості.

Отже, основний зміст роботи дошкільних навчальних закладів — досягнення повноцінного фізичного та психічного розвитку малят. Але постає ключове питання практичної педагогіки: — як цього досягти?

Зберегти та зміцнити здоров'я дітей дошкільного віку в умовах дошкільного навчального закладу можна шляхом комплексного розв'язання педагогічних, медичних та соціально-психологічних завдань з урахуванням індивідуальних особливостей дитини в різні вікові періоди.

З метою здійснення комплексного підходу до оздоровлення кожного вихованця та формування в дітей здорового способу життя педагогічні колективи ДНЗ повинні окреслювати такі основні завдання:

- вивчати досягнення науки та ефективного педагогічного досвіду з проблеми збереження психічного та фізичного здоров'я дошкільників;
- виховувати в кожній дитини інтерес до активної рухової діяльності;
- сприяти зниженню захворюваності дітей та забезпечувати психолого-педагогічну реабілітацію;
- формувати систему валеологічних знань, основи здорового способу життя;
- пропагувати принципи здорового способу життя.

Одним із важливих умов забезпечення діяльності дошкільного навчального закладу є організація оздоровчого режиму, який у ДНЗ розробляють для кожної вікової групи з урахуванням корекції (за умов функціонування груп компенсуючого типу).

У Базовому компоненті дошкільної освіти — Державному стандарті дошкільної освіти України — «зведено норми і положення, що визначають Державні вимоги до рівня освіченості, розвиненості та вихованості дитини 6 (7) років; сумарний кінцевий показник набутих дитиною компетенцій перед її вступом до школи».

Однією зі складових життєвої компетентності є, зокрема, здоров'язберігаюча компетентність.

Процес формування всебічно розвиненої, здорової особистості на різних вікових етапах неможливий без постійного взаємозв'язку сімейного та суспільного виховання.

Здоров'я — це найважливіша цінність не лише окремої людини, а й суспільства загалом. Щоб людина мала змогу піклуватися про своє здоров'я, про розвиток, вона повинна свідомо ставитися до життя як найважливішого дарунку природи. Тому формувати культуру розуміння пріоритету здорового способу життя, надавати ґрунтовні знання про основи здоров'я потрібно дітям з раннього віку, щоб знання, уміння та навички трансформувалися у звичні, необхідні потреби.

Зважаючи на значущість проблеми збереження здоров'я дітей, актуальною є проблема використання системи моніторингу фізичного розвитку дітей та формування основ здорового способу життя.